

ἀπὸ τὴν τραχηλιά σου ποῦ πάντα διαφαίνονταν ἡ ρόδινη ἀντιφεγγιά τοῦ κορμιού κυράτισαν τότε τ' ἀγριόροδα ἀνακατωμένα μὲ τὸ ἄκρατο πιετὸ τῆς ἀγριοκερασιᾶς ποῦ γένεται ἀπὸ τὸν καρπὸ τῆς. Δὲν ἐγεύτηκα παρὰ θωρῶντας καὶ λαγκεύοντας κατὰ τὸν ἥλιο. Τὸ λαχάνισμά σου μονάχα ἀγροίλησα κ' ἦταν βαθὺ καὶ γλήγορο.

Κέρκυρα 1905. ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΓΑΠΗΣ ΑΝΘΙΣΜΑ

Κ' ἐνοιῶσαν σκοπὸ νέο τὰ χεῖλάκια σου
Καὶ χύνουν σὰν οἱ ἀνθοὶ τὴν κἀθ' ἄβυσσιν
Μυρόνιο ἰσχυρὸν, σ' ἦχο ἀπόκοσμο,
Ποῦ σὴν ἀγνὴ σου ἀνιλαλεῖ καρδοῦλα.

Καὶ σὰν γλυκὰ σου μάτια καθρεφτίστηκαν
"Οὐεῖρα φαντασιᾶς ἰσομαγεμένα"
Κι ἀσφαγεῖτο ξεχώρις ἓνα ὄραμα
Κι ἀντίλαμψε σὰν σιγήθια σου, παρθένε.

Κι ἀνοίχτη ἐμπρός σου πέλαγος ἀιέλειωτο
Ποῦ οἱ πόθοι σου οἱ ὠραῖοι ταξιδέβουν,
Μέσ' σὲ γοργὸ κι ἀνάλαφρο πλεύμενο,
Καὶ πόθους νάβρουν ὁμοίους τοὺς γυρέβουν.

Καὶ πλένε σ' ἀκρογιάλι ἀκόμη ἀξάνοιχτο,
Ποθυμῶδ' νὰ βροῦν κάπου λιμάνι
Ν' ἀράξουν καὶ νὰ πέσουνε γλυκύτατα
Σ' ἀγάλη ποῦ μὴ ἀγάλη θὰ θερμάνει.

ΝΑΣΙΠΠΙΟΣ

„Η ΚΑΤΟΧΗ“

Πρὶν τὴν ἰδῶ στὸ θέατρο τὴν ἐδιάβασα καὶ τὴν ἐδιάβασα μάλιστα μὲ μεγάλη προσοχή διότι ἔτυχε νὰ ἔχω εἰς τὴ διάθεσίν μου τὸ χειρόγραφο τοῦ ὁποῖον μοῦ ἔδωκαν οἱ ἡθοποιοὶ μὲ τὴν ἔδεια τοῦ συγγραφέως διὰ νὰ τοὺς δώσω κι' ἐγὼ τὴ γνώμη μου διὰ τὸ ἀνέβασμα τοῦ ἔργου στὴ σκηνή. Ἀφοῦ ἐδιάβασα τὸ χειρόγραφο ἔδωκα μερικὰς συμβουλὰς διὰ μερικὰς σκηنيκὰς διορθώσεις, τὰς ὁποίας συμβουλὰς μου ἀκολούθησαν καὶ ὁ συγγραφεὺς καὶ οἱ ἡθοποιοὶ καὶ πιστεύω δι' αὐτὸ νὰ μὴν ἐμετανόησαν. Διὰ νὰ ξεμπερδεύουμε ἀπὸ αὐτὸ τὸ ζήτημα νὰ σὰς εἰπῶ καὶ τί τοὺς ἐσυμβούλευσα. Πρῶτον νὰ φτιαχθῇ ὁ συγγραφεὺς μὴ ὑλόκληρη σκηνὴ εἰς τὴν πρώτην πράξιν, γιὰτὶ κατὰ τὴ γνώμη μου τὸ ἔργο ἀρχίζει ἀπὸ σκηνὴ δευτέρα. Ἐλεῖπει ἡ πρώτη σκηνή. Νὰ σὰς τὸ ἐξηγήσω. Ὅταν ἐσηκώοντο ἡ αὐλαία τὸ ἔργο θ' ἀρχίζε ὡς ἐξῆς: Εἰς ἓνα καναπέ θὰ ἐκάθητο ἡ Ἀμαλία καὶ γύρω τῆς οἱ κυρίες τῆς τιμῆς καὶ ἀμέσως θ' ἀρχίζε ἡ βασίλισσα: — «Ὅστε κυρία Πλούσκωφ, ἔχομεν καὶ ἀπειλὰς;» Καταλαμβάνετε πόσον αὐτὸ θὰ ἦτο ἀδέξιον ἐπάνω εἰς τὴ σκηνή. Ἐβάλα λοιπὸν τὸ συγγραφεὶα καὶ ἐφτιασε τὴν πρώτη σκηνὴ τῆς πρώτης πράξεως. Εἰς τὴ σκηνὴ κάθονται οἱ κυρίες τῆς τιμῆς καὶ ὁ αὐτάρχης Κολοκοτρώνης καὶ ἡ Πλούσκωφ τοῦ διηγείται ἐκεῖνο ποῦ διὰ θὰ ἐκαταλάβαινε ὁ κόσμος ὅταν θ' ἀκουγε τὴ βασίλισσα νὰ ρωτᾷ ὅπως εἶπαμε. Καὶ μετὰ τὸ διάλογο αὐτὸν βγαίνει μὴ κυρία τῆς τι-

μῆς καὶ ἀναγγέλλει: — «Ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα!» Αὐτὸ ἔρχεται λιγάκι καὶ κάνει τὴν πρίπουσα ἐντύπωση εἰς τοὺς Ρωμηούς ἢ ἀπρὸς τὴν ἐμφάνιστον, δηλαδὴ τὸ νειμποῦτο τῆς πρώτης βασιλείας τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴ σκηνὴ ἐπὶ τῆς ὁποίας, μετὰ τὴ πρώτην ἐπιτυχίαν τοῦ κ. Βώκου, ὁ Θεὸς ζέρει τί κατήφορο ἔχει νὰ πάρῃ εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς Ἑλληνικῆς Σκηνῆς. Ἄν δὲν ἐμπαινῇ αὐτὴ ἡ σκηνὴ διὰ θὰ ἦτο ἄλλο ἢ πρώτην πράξιν παρὰ ἓνας ἀτελείωτος μονόλογος μετὰ τῆς βασιλείας καὶ τοῦ πρέσβους τῆς Γαλλίας Ρουάν. Ὁ διάλογος αὐτὸς δὲν ἦτο παρὰ ἓνα μάθημα ἱστορίας διὰ τὸ κοινόν, μὴ «τελευταία ὥρα» τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς ἐποχῆς τὴν ὁποίαν μὲ ἄκουσαν καὶ ἐσυντόμευσαν σχεδὸν εἰς τὰ μισὰ καὶ δὲν ἄφισαν παρὰ τίς παλληκαριᾶς τῆς Ἀμαλίας τίς ὁποίας ὁ συγγραφεὺς ἐδανείσθη ἀπὸ τὸ κοινὸν ταμεῖο τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν περισσοτέρων Ἑλλήνων συγγραφέων. Μὴ γεννικία ψαλλιδιὰ ἔπεσε καὶ εἰς ἓνα διάλογο τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Οὐαίς τῆς Ἀγγλίας, καθὼς καὶ εἰς ἓνα διάλογο τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ὑπουργῶν του, διότι θὰ ἐνύσταζε ὁ κόσμος ἂν τὸν ὑποχρεώναμε νὰ μάθῃ τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τέλος ἀφαιρέσαμε πολλὰς φράσεις ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Βασιλείας, διότι μπορούσαν νὰ παρῶν ὡς ὑπαινιγμοὶ κατὰ τῆς δυναστείας μας, διότι ἐβρίζαν σκαιότατα τοὺς πρέσβεις καὶ ἐξευτέλιζαν εἰς τὸ τέλος τοὺς μόνους γνωστικοὺς ὑπουργοὺς τὴν ἐποχὴν ποῦ ἀπὸ τὸ Κάβο Μαλὴν ἔως τὸ Δομοκὸ ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἓνα ἀπέραντο φρενοκομεῖο! Οἱ ὑπουργοὶ αὐτοὶ ἦσαν ὁ Πήλικας καὶ ὁ Προβελέγγιος. Μεγαλειτέρα ἀσέβεια πρὸς τὴν ἱστορίαν, πρὸς τὴν μνήμην τοῦ Πήλικα, δὲν μπορούσε νὰ γίνῃ. Δὲν τοῦ ἐφείσθη ὁ συγγραφεὺς οὔτε ἀπὸ εὐγνωμοσύνης τουλάχιστον ἀφοῦ τὴν «Κατοχὴν» τοῦ τὴν ἔγραψε ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Πήλικα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ὅπως παρετήρησα ἀπὸ πολλὰς φράσεις τῆς «Κατοχῆς» ποῦ βρίσκονται εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ φρόνιμου πολιτικοῦ. Τέλος διορθώσαμε καὶ μερικὰ ἄλλα ἀσήμενα φιλολογικῶς, σπουδαιότατα ὅμως σκηνικῶς καὶ ἔτσι τὸ ἔργο παρουσιάσθη καθαρισμένον ἀπὸ ὅσους λεκέδες ἔβγαίναν. Καὶ ἔμεινε τὸ ρέστο. Καὶ τὸ ρέστο εἶναι ἓνα μεγάλο λάθος, ἂν ὅχι ἓνα μεγάλο ἔγκλημα.

Ἐγραψα τὰ ἄνωτέρω ὅχι ἀπὸ ἐγωισμόν, ἀλλὰ διότι θέλω νὰ ἐξοφλήσω διὰ παντὸς μὲ τὴν «Κατοχὴν» τοῦ κ. Βώκου. Ἐχω δυστυχῶς καὶ ἄλλες δουλειὰς καὶ δὲν ἔχω ὁρᾶν νὰ ἀνοίξω ἄλληλογράφι μὲ τὸ συγγραφεὶα ὅστις ἄμα δὲν τοῦ εἰποῦν πῶς εἶναι ὁ Αἰσχύλος τοῦ 1854, ἀπαντᾷ ἀμέσως—καὶ ἔχει δίκιο διότι πρέπει νὰ ὑπερασπίζεται ἔργο τόσο προσοδοφόρο. Ἐγραψα λοιπὸν αὐτὰ ὡς πρωθυστερὴ ἀπάντησιν εἰς τὰς διαμαρτυρίας ἐνὸς ποῦ διαβάζει τὸ Γκαῖτε εἰς τὸ πρωτότυπον καὶ πιθανόν νὰ δυσχερεσθῇ γιὰ ὅσα γράφω ἐξακολουθῶν.

Ἡ «Κατοχὴ» πρέπει νὰ γίνῃ ὡς ἐμπορικὴ ἐπιχειρήσις ἡ ὁποία ἂν καὶ τολμηροτάτη ὁμολογουμένως, ἐπέτυχῃ περισσότερο καὶ ἀπὸ ὅσο ἤλπισεν ὁ συγγραφεὺς. Βάσις τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῆς εἶναι ἡ φιλοπατρία ὅπως τὴν ἀντιλαμβάνεται ὁ Ἑλληνικὸς ὄχλος καὶ ὅπως τὴν ἐκληρονομῆσε ἀπὸ τοὺς Δὸν Κιχώτας τοῦ 54. Ἐπάνω εἰς τὴν βᾶσιν αὐτὴ ἔγραψε ὁ κ. Βώκος τὸ ἔργο του. Καὶ ὅ,τι τίμιον ὑπῆρξε εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ ἐπινίξε καὶ τὸ ἐσυκοφάντησε καὶ τὸ ἐγελοιοποίησε. Ἡ φρόνησις, ἡ αὐταπάρνησις, ἡ αὐτοθυσίαν τοῦ Πήλικα καὶ τοῦ

Προβελέγγιου, ἡ διπλωματικὴ ἱκανότης τοῦ Πήλικα ἡ ὁποία ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα τότε ἀπὸ μεγάλαιτερο ἀνυπολογίστως ἐξευτελισμοῦ, ὑποχωροῦν τῇ μᾶλλον σπρώχνονται πίσω ἀπὸ τοὺς παροξυσμοὺς τῆς Ἀμαλίας καὶ τοῦ Ὄθωνα καὶ τοὺς ταρακταρισμοὺς τῶν τοῦς ὁποίους χωρὶς νὰ τὸ κατὰ λάβῃ ζωγραφίζει κυριολεκτικῶς ὁ συγγραφεὺς, μὲ τόσο ζωηρὰ χρώματα, ὥστε ὁποῖος καταλαβαίνει λιγάκι ἀπὸ τέτοια ζωγραφικὴ, δηλαδὴ ζέρει ὑπὸ ποίας οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς καὶ διπλωματικῆς συνθήκας ἐνεργούσαν οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι βασιλεῖς, νὰ μὴ μπορεῖ νὰ βαστάξῃ τὰ γέλοια, ἀλλὰ οὔτε καὶ τὰ δάκρυα γιὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνοησιῶν τὰς ὁποίας τόσο καλὰ ἐρμηνεύει ὁ συγγραφεὺς. Διότι αἱ ἀνοησίαι αὐταὶ—ἀπορῶ πῶς δὲ τὸ ἐσκέφθη ὁ κ. Βώκος—ἐδημιούργησαν τὴν Ρουμανίαν καὶ τὴν Βουλγαρίαν. Οἱ ἀνοησίαι ἐκεῖνες ἔδωκαν τὰ χεῖρῃ τοῦ Γεωργίου Α' τοῦ Βασιλέως μας μὲ τὰς χειροπέδας τῆς Εὐρωπαϊκῆς διπλωματίας. Ἄν δὲν ἦταν ὁ φρόνιμος ὁ Πήλικας τότε—κ. Γερασίμης Βώκος!—Κύριος οἶδε ποῦ θὰ καταντούσαν τὴν Ἑλλάδα οἱ ὀνειροπόλοι τῆς «Ὁραίας Ἑλλάδος» καὶ οἱ ἀντάρτες τῆς Καλαμπάκας. Εὐτυχῶς ὁ Πήλικας ὁ προδότης ἐστάθη καὶ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν ἔγινε τότε τίποτα χειρότερον, δηλαδὴ νὰ δέσουν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ μὲ τὰ καράβια μας καὶ τοὺς γονεῖς μας! Μὲ τί θὰ ἐπολεμούσαμε τότε τὴν Τουρκίαν; Ὁ ἄνθρωπε! Μὲ τίς κυρίες τῆς Τιμῆς ποῦ θὰ ἐπαίρνε ἡ Βασίλισσα σὰν σύνορα; Δὲ βᾶφονται, χριστιανὶ μου, μ' ἀπ' αὐτὰς αὐτὰ!

Τὸ νόστιμον δὲ εἶναι ὅτι εἰς ὅλο τὸ ἔργο τοῦ κ. Βώκου οἱ πρῶτοι Βασιλεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ ὅλη ἡ Αὐλὴ πᾶσχουν ἓνα εἶδος μανίας καταδιώξεως, βλέπουν φαντάσματα, τὰς Εὐρώπας ποῦ τοὺς ἐμποδίζουν νὰ πάρουν τὴν Πόλιν καὶ τὸ Βουκουρέστι γιὰ νὰ μὴ μεγαλώσῃ ἡ Ἑλλὰς καὶ διατρέξουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἡ Βιέννη, ὁ Παρίσι καὶ ἡ Λόντρα.

Μὲ τέτοιο ὅφος εἶναι γραμμένη ἡ θυγατέρα τοῦ συγγραφέως ποῦ ἐπρόβλεπε δειλὰ ὡς «ἱστορικὴ Σκηνογραφία» καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐπιτάττει αὐτὸ τὸ σεμνὸ πονηκίσιον καὶ ἐφόρεσε τὸ ὡς προκλητικώτατον κοκότας μεταξὺ τῶν βρακί τῆς «Ἑθνικῆς Τραγωδίας!!!»

Ὅλα αὐτὰ δὲν ἀθωώνουν βέβαια τὸ κ. Βώκο εἰς τὸ ζήτημα ποῦ ἐπρόβλεπε ὡς αὐθεντία εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ μὲ τοὐπὶ μάλιστα δώδεκα Καρολίδηδων μὲς ἐπληροφόρησε μὲ ἓνα γράμμα ποῦ ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἐστία», ὅτι εἰς τὸν Ὄθωνα ὀφείλεται ἡ ἐνότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Μὲ ὅλα τὰ μαξιλάκια τοῦ «Παλαιοῦ Βασιλέως» μαξιλαρώων τὴν ἱστορίαν τοῦ κ. Βώκου! Γιατὶ καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ ξέρουν ὅτι ὁ Ὄθων διήρσε τοὺς Ἑλληνας εἰς αὐτόχθονας καὶ ἐτερόχθονας, ὡ σοφὲ, αὐτὸς καὶ ἡ Ἀμαλία ἡ ὁποία ἐμισούσε τίς Φαναριώτισσας διὰ τὴν ἡγεμονικὴν πολυτέλειαν τῶν.—ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ διδάξω ἐγὼ ἓνα φίλον τοῦ Γκαῖτε ἱστορίαν! Πάτω λοιπὸν.

Θὰ ἐνοχλήσω ὅμως ἀκόμη ὀλίγον τοὺς ἐκλεκτοὺς ἀντιγνώστες τοῦ «Νουμά» μὲ ὀλίγα θεατρικά. Ξέρετε πόσον ἀφελὴς ἄνθρωπος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς «Κατοχῆς»; Ξέρετε πῶς ἐμεταχειρίζετο ἡ Ἀμαλία—κατὰ τὸν συγγραφεὶα!—τοὺς πρέσβεις τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας; Χειρότερα ἀπὸ λακέδες! Τοὺς ἐξευτέλιζε κυριολεκτικῶς. Φαντασθῆτε πόσο λίγο ἐκατάλαβε ὁ συγγραφεὺς τέτοιους πρέ-